

СПОРТИВНИЙ ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРС ЯК ПРЕДМЕТ ЛІНГВІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Бабенко О.В., Шекера О.О.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Ця стаття присвячена дослідженню спортивних повідомлень в інтернет-засобах масової інформації, аналізується поняття «дискурс» та «дискурс у спортивних інтернет-ресурсах ЗМІ». Дослідження спортивного дискурсу здійснювалося в лінгвокультурологічному аспекті для кращого розуміння цінності його ролі в лінгвістичному дослідженні. Безпосередня увага звертається на зв'язок між мовною одиницею і культурою, способом життя, національним характером тощо. Увага звертається на спортивну аналітичну статтю в інтернет-ресурсах ЗМІ та те, що культура постійно відображається у мові через семантику лексичних одиниць. Спортивна аналітична стаття є частиною дискурсу ЗМІ та має розглядатися, як публіцистичний текст, що змальовує ту чи іншу спортивну подію(події мають хронологію), охарактеризує її з різних боків, містить в собі авторський аналіз певних спортивних явищ, елементи спортивного репортажу, спортивного коментаря та оцінку спорту як події соціально значущого масштабу.

Ключові слова: дискурс, спортивний дискурс, дискурс у спортивних інтернет-ресурсах ЗМІ, спортивні повідомлення, спортивна аналітична інтернет-стаття.

Постановка проблеми. Спорт є багатограним та складним феноменом та асоціюється в нашій свідомості з різними сферами нашого повсякдення в суспільстві: з політикою, професійною діяльністю, культурою, естетикою, культурою здоров'я, навіть рекламою. Саме через це спорт повсякчас стає об'єктом уваги в різноманітних галузях знає, в тому числі і лінгвістики.

Ця стаття присвячена розгляду тексту спортивної аналітичної статті на інтернет-просторі, як об'єкту лінгвістичного дослідження.

Спортивна аналітична стаття на інтернет-просторі – один із сучасних жанрів дискурсу спортивних ЗМІ.

Інтернет-дискурс спортивних ЗМІ – це мовлення (в усній чи письмовій формі), котре передає змістовність, що визначає спортивну діяльність (дискурс як процес), та сукупність створених текстів в яких репрезентована ця суть (дискурс як результат), тобто сукупність мовних творів, що були зафіксовані письмово або на пам'ять. Специфіка інтернет-дискурсу проявляється в усіх сферах: існують графічні та орфографічні, лексичні, граматичні особливості.

Дослідження національно-культурної специфіки спортивних повідомлень необхідно здійснювати через використання в них лінгвальних засобів, які вказують на національну приналежність людини. Таке дослідження спортивного інтернет-дискурсу дозволить краще зрозуміти цінності, стереотипи і менталітет людей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед численних досліджень текстів інтернет-масмедіа науковці виділяють спортивний дискурс, аналізуючи його поняття і категорії (Б. О. Зільберт [6, с. 45], О. Г. Голодов [5, с. 682]), спортивну фразеологію (А. В. Савченко [10, с. 118]), вивчаючи його когнітивні характеристики (Н. І. Свистунова [11, с. 124]) і комунікативно-прагматичні властивості (Е. І. Глінчевський [4, с. 60], О. Б. Зільберт [7, с. 103]). Різні аспекти спортивних повідомлень розглянуто також у працях Н. Д. Арутюнової [1, с. 7], С. І. Потапенка [9, с. 189], Є. І. Шейгала [13, с. 32]. У наукових працях Л. С. Козуб розкрито особливості лінгвокультурологічного аспекту спортивних повідомлень у друкованих за-

собах масової інформації [8]. Проблема вивчення комунікативних жанрів віртуального дискурсу знайшла відображення у наукових розвідках О. В. Бабенко [2]. При цьому досить актуальним залишається вивчення національно-культурної специфіки спортивного інтернет-дискурсу. Його аналіз в культурологічному і лінгвістичному аспектах дозволяє краще зрозуміти ментальність народу, його цінності та стереотипи.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Всебічне вивчення проблем культури мовлення засобів масової інформації є одним із актуальних завдань сучасних мовознавчих, психо- та соціолінгвістичних досліджень. Вивченню спортивної тематики присвячені праці багатьох соціологів, філософів, психологів, істориків та лінгвістів (Й. Хейзінга, У. Есо, А. Beard, Л.І. Лубишевої, Р.А. Пілояна, Н.А. Ахренова, К.В. Снятков та ін.). Разом з тим спортивна тематика залишається недостатньо вивченою лінгвістично: феномен спорту і досі не потрапляв на вивчення до таких дисциплін, як лінгвокультурологія, аксіологічна лінгвістика і дискурсологія, що загалом і свідчить про актуальність цього дослідження.

Актуальність дослідження зумовлена також підвищеною цікавістю лінгвістів до вивчення дискурсивних аспектів мови в інтернет-просторі, необхідністю подальшої розробки проблем пов'язаних з виявленням механізмів формування образів спорту та їх вербального впливу на поведінку та мислення людини, необхідністю у розробці типології глобального дискурсивного інтернет-простору.

Головною метою цієї роботи є виявлення національно-культурної специфіки англійських та українських спортивних повідомлень в інтернет-засобах масової інформації, дослідженням того, що являє в собі спортивний інтернет-дискурс, як лінгвосоціотична система і якою є його зв'язок з потребами сучасної людини.

Методи і матеріали дослідження. Для досягнення мети було виявлено концептуальну основу спортивного інтернет-дискурсу, описано понятійну, образну та ціннісну складові залучених в спортивний інтернет-дискурс концептів, дано лінгвістичний опис конститутивних ознак спор-

тивного інтернет-дискурсу і показано, яким чином вони проявляються в спортивній комунікації.

Матеріалом дослідження слугували спортивні повідомлення, відібрані з англійських інтернет-видань газет «Non-League», «British Football», «The Sun», «The League», «The Times» і журналів «Chelsea», «FIFA magazine», «Four Four Two», українських інтернет-видань «День», «Спорт-Експрес в Україні», «Gazeta.ua», «Проформула», «Футбол» і адресовані насамперед англійському та українському читачеві.

Також були використані зразки англійської та української мов від телевізійних коментаторів спортивних змагань, що транслювалися провідними телевізійними компаніями світу (EuroNews, BBC, CNN International, FOX-news), які потім були переведені в текстову форму скриптів і надалі вивчалися, як письмова фіксація спортивної події. Відповідно, одиницею вивчення є текстовий фрагмент.

Результати. Аналізуючи зв'язок мови і культури більшість лінгвістів погоджується, що культура постійно відображається у мові через семантику лексичних одиниць і вивчаючи характеристики належності до нації необхідно звертати увагу на лексеми, які позначають національність особи; топоніми, що ідентифікують країни та відносні прикметники, які вказують на національну приналежність людини.

Так, за твердженням С. Г. Тер-Мінасової, національно-специфічним прошарком мови є ідіоматика, у якій зберігається система цінностей, суспільна мораль, відношення до світу, людей, до інших народів. Саме через фразеологізми, прислів'я, приказки можна простежити спосіб життя, історію і традиції певної спільноти, що об'єднана однією культурою. Особливість ідіом пояснюється тим, що вони мають певне культурне, національне і стилістичне забарвлення [12, с. 101].

Очевидним є безпосередній зв'язок (через образ, метафору, яка є основою ідіоми) між мовною одиницею і культурою, способом життя, національним характером тощо. Так, велика кількість спортивних ідіом в англійській мові, пояснюється тим, що багато видів спорту виникло у Великій Британії. Саме тому багато спортивних термінів мають англійське походження.

На особливу увагу заслуговує й безеквівалентна лексика, яка має національно-культурне значення і характеризується ідіоматичністю. При цьому національно-культурне значення І. Д. Бикова розуміє як лінгвістичну цінність мовних одиниць (слів, словосполучень), зокрема їх важливість у системі номінативно-комунікативних засобів мови, оскільки в тексті вони передають певний національно-культурний зміст [3, с. 51]. Таким чином, особливість мови полягає у тому, що вона не лише відображає світогляд людини, але і її культуру.

Аналізуючи національно-культурну специфіку спортивних повідомлень варто відзначити, що досить поширеними в проаналізованих статтях є порівняння, які ще називають лінгвокультурологічними одиницями. Саме через порівняння можна простежити особливості національного образного мислення. Так, своє ставлення до футболу англійці висловлюють через його порівняння з рок-ролом: *football has become the new rock'n'roll*. Рок-

н-рол є музичним стилем, який виник із блюзу і народної музики. Для багатьох він асоціюється із енергією, дією, динамікою і до певної міри шоу. Очевидно, що для англійців футбол – це не лише традиційний вид спорту, а справжнє свято, у якому активно чи пасивно беруть участь люди з різних прошарків суспільства.

Проаналізувавши велику кількість записів в інтернет-просторі, було виявлено багато цікавих способів створення такого нового явища, як хештег (від англ. *Hashtag*, від слів *hash* – символ «грати» + *tag* – теґ), використання яких останнім часом набуває все більшої популярності. Хештеги застосовуються не тільки шанувальниками, а й офіційними спільнотами та вже стали невід'ємною частиною інтернет-дискурсу. При їх створенні потрібно дотримуватися певних правил, так як в противному випадку посилання не буде працювати:

- хештег можна писати як латиницею, так і кирилицею;

- між гратами і наступним за ними словом не повинно бути пробілу;

- якщо хештег складається з декількох слів, то вони повинні писатися без пробілів (*#люблюфутбол*) або розділятися нижнім підкресленням (*#люблю_футбол*);

- два хештеги повинні відділятися прогалиною.

У дослідженні були вирішені наступні проблеми. Була визначена концептуальна основа спортивного інтернет-дискурсу. Вона представлена цілою системою концептів, що покладені в основу механізму спортивного дискурсотворення. На вершині системи розташовані протоконцепти «гра» і «змагання», котрі, в сукупності з іншими, залученими до дискурсу концептами («здоров'я», «сила», «спритність», «сміливість», «краса», «слава», «перемога» та ін.) стимулюють спортивне розгортання дискурсу. Предметною складовою залучених в спортивний інтернет-дискурс концептів є фізичні(фізіологічні) властивості і якості особистості, що змагається, образної – подієві елементи спортивних змагань, ціннісної – спортивні досягнення і успіхи, а також індивідуальні етичні та естетичні характеристики суб'єктів спорту(сила, мужність, спритність, сміливість, краса людського тіла та ін.).

Було виявлено лінгвістичний опис конститутивних ознак спортивного інтернет-дискурсу. Було продемонстровано, що в спортивній комунікації вони проявляються особливим чином. По-перше, через дискурси різних типів, котрі відображають комунікативну поведінку суб'єктів спорту, як мовних особистостей, які реалізують свою потребу у фізичному самовдосконаленні і вербалізують свої наміри в спортивній професійно-структурованій мові, котра містить в собі елементи педагогічного, медичного, юридичного та рекламного дискурсів. По-друге, через «відображений дискурс» – комунікативну поведінку спортивного коментатора. Встановлено, що жанр спортивного коментаря є вербальною рефлексією спортивної події, мовною особистою ознакою спортивного коментатора, чия комунікативна поведінка характеризується модальною модеративністю, наявністю когнітивної та аксіологічної компетентності, дескриптивністю та презентаційністю, що проявляються в обов'язковій образності висловлювання.

У дослідженні проведений детальний лінгвістичний аналіз спортивного інтернет-дискурсу як мовлення суб'єктів спорту – трьох груп мовних особистостей, які по-різному вербалізують свої комунікативні наміри. Перша група – спортсмени і їх безпосереднє оточення – тренери, судді, адміністратори – структурують свою промову з метою досягнення спортивного результату; друга – вболівальники і глядачі – емоційно оцінюють дії і результати підготовленості безпосередніх учасників спортивної події; третя – спортивні коментатори і спортивні журналісти – фіксують і описують хід події для віртуальних вболівальників (телеглядачів, радіослухачів і читачів).

Висновки і пропозиції. Проведене дослідження довело, що спорт являє собою значну ділянку комунікативно-інформаційного інтернет-простору, в якому людина як біологічний тип реалізує свої потреби фізичної досконалості і формує готовність вести боротьбу за виживання. Реалізація цієї та багатьох інших супутніх потреб прямо пов'язане з мовними і мовленнєвими експлікаціями самих потреб. Спортивна або змагальна активність членів соціуму розглянута в роботі через її вербальні прояви, тобто через відпо-

відний – спортивний – інтернет-дискурс або як дискурсивна діяльність.

Зрозуміло, що цілий ряд важливих проблем, котрі пов'язані зі спортивним дискурсом, залишилися за межами вивчення: вони складають суттєві перспективи для подальшої роботи над темою. Такими – перспективними – напрямками вивчення спортивного інтернет-дискурсу можуть бути питання докладного вивчення жанру спортивного суддівства, жанру тренерського інструктажу, жанру дискурсу вболівальника. Більш детально варто досліджувати вербальні компоненти спортивного ритуалу як важливого семіотичного компонента спортивного інтернет-дискурсу. Перспективним для дослідження також варто зазначити такий аспект мовної поведінки суб'єктів спорту, як гендерний: видається, що можуть бути виявлені цікаві закономірності в специфіці чоловічої і жіночої спортивної мови і комунікативній поведінці.

Дослідницький інтерес в подальшому лежить також в площині міжкультурної комунікації та етнічних особливостей комунікативної поведінки суб'єктів спорту як представників різних лінгвокультур.

Список літератури:

1. Арутюнова Н. Д. Жанры общения [Текст] / Н. Д. Арутюнова // Человеческий фактор в языке. Коммуникация, модальность, дейксис: Сб. ст. – М., 1992. – С. 7–23.
2. Бабенко Е. В. Коммуникативные жанры виртуального дискурса: язык блогосферы. Язык в различных сферах коммуникации: материалы международной научной конференции / Е. В. Бабенко // под ред. Т. Ю. Игнатович; Забайкал. гос. ун-т. – Чита: ЗабГУ, 2014. – 308 с.
3. Быкова И. А. Когнитивно-прагматические основы межъязыковой межкультурной коммуникации: текст, дискурс, перевод [Текст] / И. А. Быкова. – М.: Изд-во РУДН. – 2005. – С. 143.
4. Глинчевский Э. И. Средства речевого воздействия [Текст] / Э. И. Глинчевский // Вестник МГУ. Серия 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2005. – № 4. – С. 60–75.
5. Голодов А. Г. Деградация социально престижных и духовно возвышенных понятий в спортивной публицистике [Текст] / А. Г. Голодов // Проблемы семантики языковых единиц в контексте культуры (лингвистический и лингвометодический аспекты): Сб. ст. – М.: Эллипс. – 2006. – С. 682–686.
6. Зильберт Б. А. Спортивный дискурс: базовые понятия и категории; исследовательские задачи [Текст] / Б. А. Зильберт, А. Б. Зильберт // Язык, сознание, коммуникация: Сб. ст. – М.: МАКС Пресс. – 2001. – Вып. 17. – С. 45–55.
7. Зильберт А. Б. Спортивный дискурс: точки пересечения с другими дискурсами (проблемы интертекстуальности) [Текст] / А. Б. Зильберт // Язык, сознание, коммуникация: Сб. ст. – М.: МАКС Пресс. – 2001. – Вып. 19. – С. 103–112.
8. Козуб Л. С. Лінгвокультурологічний аспект дослідження спортивних повідомлень у друкованих засобах масової інформації / Л. С. Козуб // «Гуманітарний вісник» Черкаського державного технологічного університету. Серія: Іноземна філологія. – 2008. – № 12. – С. 67–70.
9. Потапенко С. І. Мовна особистість у просторі медійного дискурсу (досвід лінгвокогнітивного аналізу): Монографія [Текст] / С. І. Потапенко. – К.: Видавничий центр КНЛУ. – 2004. – С. 359.
10. Савченко А. В. Спорт – зона «повышенной фразеологизации» [Текст] / А. В. Савченко // Проблемы семантики языковых единиц в контексте культуры (лингвистический и лингвометодический аспекты): Сб. ст. – М.: Эллипс. – 2006. – С. 118–121.
11. Свистунова Н. И. Понятийная составляющая концепта «футбол»: компоненты «игроки» и «подачи» [Текст] / Н. И. Свистунова // Вестник Иркутского государственного лингвистического университета. Серия: Лингвистика. – 2005. – № 3. – С. 124–136.
12. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация [Текст] / С. Г. Тер-Минасова. – М.: Изд-во МГУ. – 2004. – С. 352.
13. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса [Текст] / Е. И. Шейгал. – М.: Гнозис. – 2004. – С. 325.

Бабенко Е.В., Шекера О.О.

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

СПОРТИВНЫЙ ИНТЕРНЕТ-ДИСКУРС КАК ПРЕДМЕТ ЛИНГВИСТИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ

Аннотация

Эта статья посвящена исследованию спортивных сообщений в интернет-СМИ, анализируется понятие «дискурс» и «дискурс в спортивных Интернет-ресурсах СМИ». Исследование спортивного дискурса осуществлялось в лингвокультурологическом аспекте для лучшего понимания ценности его роли в лингвистическом исследовании. Внимание обращается на спортивную аналитическую статью в Интернет-ресурсах СМИ и то, что культура постоянно отображается в языке через семантику лексических единиц. Спортивная аналитическая статья является частью дискурса СМИ и должна рассматриваться, как публицистический текст, изображающий то или иное спортивное событие (события имеют хронологию), характеризующий её с разных сторон, содержит в себе авторский анализ определенных спортивных явлений, элементы спортивного репортажа, спортивного комментария и оценку спорта как события социально значимого масштаба.

Ключевые слова: дискурс, спортивный дискурс, дискурс в спортивных Интернет-ресурсах СМИ, спортивные сообщения, спортивная аналитическая интернет-страница.

Babenko O.V., Shekera O.O.

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

SPORTS INTERNET DISCOURSE AS A SUBJECT OF LINGUISTIC RESEARCH

Summary

This article is devoted to the study of sports reports in the Internet media. The concepts of «discourse» and «discourse in sports Internet media» are analyzed. Studies of sports Internet discourse are carried out in a linguistic and cultural aspect for a better understanding of the value and its role in the linguistic study. The main focus of the paper is on the sports analytical article and its specific features. The sports analytical article is understood as a part of the sports media discourse and defined as a journalistic text of a detailed and chronological description of a sports event and containing the elements of sports commentary and sports reportage as well as the speaker's analyses of sports phenomena and his assessment of sport as a socially important phenomenon.

Keywords: discourse, sports discourse, discourse of sport media in Internet, sports reports, sports analytical article.